

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/186/2018
Identifikačné číslo spisu: 3714212217
Dátum vydania rozhodnutia: 17.06.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Oľga Trnková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3714212217.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Mesto Púchov, IČO: 00 317 748, so sídlom v Púchove, Štefánikova 8221/21, zastúpeného AK JUDr. ANTON ŠKOLEK & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Bytči, Treskoňova 816/1, proti žalovaným 1/ O. W., nar. XX.X.XXXX, bývajúcemu v D., 2/ REALITY-NÁJOMNÉ DOMY, a. s., IČO: 36 347 507, so sídlom v Stupave, Nová ulica 1588, zastúpeným Advokátskou kanceláriou JUDr. AŽALTOVIČ & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Trenčíne, Pred poľom 1652, o zaplatenie 40 891,76 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 4C/257/2014, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 14. júna 2018 sp. zn. 19Co/118/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo 14. júna 2018 sp. zn. 19Co/118/2018 v potvrdzujúcom výroku vo veci samej a rozsudok Okresného súdu Považská Bystrica zo 16. februára 2017 č. k. 4C/257/2014-126 vo výroku, ktorým žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 37.065,42 eur z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Považská Bystrica na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. februára 2017 č. k. 4C/257/2014-126 v spojení s opravným uznesením z 24. apríla 2018 č. k. 4C/257/2014-147 konanie v časti o zaplatenie 3.826,34 eur zastavil, žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 37.065,42 eur s úrokom z omeškania vo výške 8,75 % ročne zo sumy 18.532,71 eur od 10. decembra 2012 do zaplatenia a s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 18.532,71 eur od 10. decembra 2014 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobu proti žalovanému 2/ zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalobca má proti žalovanému 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 81,28 % a že žalovaný 2/ má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca je zapísaný na LV č. X k. ú. A ako výlučný vlastník parcely C KN parc. č. 1346 (ďalej len „pozemok“). Táto parcela je zastavaná stavbou Domu kultúry súp. č. 1153 zapísanou na LV č. XXXX (ďalej len „Dom kultúry“), ktorej výlučným vlastníkom bol v čase podania žaloby na základe kúpnej zmluvy z 5. septembra 2006 (S.) žalovaný 1/. Predmetný pozemok v rozhodnom období od 10. decembra 2012 do 10. decembra 2014 užíval žalovaný 1/, a to vo výmere celej zastavanej plochy parcely C KN parc. č. 1346, pričom žalobcovi žiadnu

náhradu za užívanie predmetného pozemku nezaplatil, mimosúdne sa s ním na tomto nedohodol a žiadnu nájomnú ani inú zmluvu so žalobcom v tomto smere v rozhodnom období neuzatvoril. Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 9. apríla 2015 sp. zn. 4C/203/2013-66, právoplatným dňa 16. júna 2015 určil, že výlučným vlastníkom Domu kultúry je spoločnosť REALITY-NÁJOMNÉ DOMY, a. s. (v konaní 4C/203/2016 žalobca, tu žalovaný 2/). Znalec Ing. Ľubomír Agricola v znaleckom posudku č. 08/2017 z 15. januára 2017 vyčíslil výšku nájomného za 1 m² za obdobie od 10. decembra 2012 do 31. decembra 2012 vo výške 5,21 eur, za obdobie od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013 vo výške 5,28 eur a za obdobie od 1. januára 2014 do 10. decembra 2014 vo výške 5,10 eur. Vychádzajúc z vyššie uvedeného nájomného za 1 m², znalec vypočítal výšku nájomného za obdobie od 10. decembra 2012 do 31. decembra 2012 vo výške 1.119,85 eur, za obdobie od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013 vo výške 18.814,48 eur a za obdobie od 1. januára 2014 do 10. decembra 2014 vo výške 17.131,09 eur. Spolu výška nájomného za obdobie od 10. decembra 2012 do 10. decembra 2014 predstavovala 37.065,42 eur. Vzhľadom na záver znaleckého posudku žalobca vzal žalobu späť v časti o zaplatenie 3.826,34 eur. Súd preto konanie v tejto časti zastavil podľa § 145 ods. 2, za použitia § 146 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Výrok vo veci samej súd prvej inštancie právne odôvodnil ustanoveniami § 451 ods. 1, ods. 2 a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že žalovaný 1/, ako vlastník budovy Domu kultúry, užíval v rozhodnom období od 10. decembra 2012 do 10. decembra 2014 predmetný pozemok, ktorý bol vo vlastníctve žalobcu v celej jeho výmere, a to bez právneho dôvodu, pričom preukázateľne, za rozhodné obdobie žalobcovi náhradu za užívanie tohto pozemku neplatil. Týmto sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil, v dôsledku čoho mu vznikol záväzok vo vzťahu k žalobcovi bezdôvodné obohatenie vydať. Na tom, podľa názoru súdu prvej inštancie, nemení nič ani fakt, že rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica z 9. apríla 2015 sp. zn. 4C/203/2013-66 bolo určené, že výlučným vlastníkom stavby Domu kultúry je (z dôvodu absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy z 5. septembra 2006) žalovaný 2/. V danom prípade bolo podľa súdu prvej inštancie rozhodujúce, kto predmetný pozemok v žalovanom období užíval, pričom zo skutkových zistení nepochybne vyplynulo, že užívateľom nehnuteľnosti v rozhodnom období bol práve žalovaný 1/. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s tvrdeniami žalovaných 1/, 2/, že mal na danú vec aplikovať ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka. Citované ustanovenie upravuje problematiku neoprávnenej stavby na cudzom pozemku, čo nebolo predmetom tohto konania. Nakoľko súd prvej inštancie dospel k záveru, že v rozhodnom období užíval predmetný pozemok vo vlastníctve žalobcu žalovaný 1/, za pasívne legitimovaného v tomto konaní považoval iba žalovaného 1/, preto žalobu voči žalovanému 2/ zamietol. Pri určení výšky bezdôvodného obohatenia súd prvej inštancie vychádzal zo záveru znaleckého posudku Ing. Ľubomíra Agricolu č. 08/2017. O príslušenstve pohľadávky rozhodol podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3 ods. 1 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. v znení účinnom ku dňu 10. decembra 2012 a v znení účinnom ku dňu 10. decembra 2014.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného 1/ rozsudkom zo 14. júna 2018 sp. zn. 19Co/118/2018 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žalovanému 1/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 37.065,42 eur potvrdil. Vo výroku, ktorým bola žalovanému 1/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 8,75 % ročne zo sumy 18.532,71 eur od 10. decembra 2012 do zaplatenia a úrok z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 18.532,71 eur od 10. decembra 2014 do zaplatenia, a vo výroku o nároku žalobcu na náhradu trov konania proti žalovanému 1/, rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Uviedol, že v rámci odvolacieho konania nepreskúmal výrok, ktorým súd prvej inštancie konanie v časti o zaplatenie 3.826,34 eur zastavil, ako aj výrok, ktorým žalobu proti žalovanému 2/ zamietol a s tým súvisiaci výrok o nároku žalovaného 2/ na náhradu trov konania proti žalobcovi, nakoľko tieto neboli odvolaním napadnuté.

3. Vo vzťahu k preskúmanému výroku sa v plnom rozsahu stotožnil so skutkovými i právnymi závermi súdu prvej inštancie. Podľa neho súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav a vec i správne právne posúdil. Poukázal na to, že žalobca bol vlastníkom pozemku, na ktorom žalovaný 1/ v rozhodnom období užíval stavbu - Dom kultúry (v tom čase sa považoval aj za jej vlastníka, keď až neskorším súdnym rozhodnutím bolo určené, že vlastníkom je iný subjekt - žalovaný 2/). K námietke o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného 1/ v spore (z dôvodu, že tento v súčasnosti nie je vlastníkom stavby na pozemku žalobcu), uviedol, že predmetom sporu bolo vydanie bezdôvodného obohatenia, preto bolo rozhodujúce, kto sa na úkor vlastníka predmetného pozemku obohatil tým, že v

žalovanom období užíval pozemok (pričom užívanie stavby je vždy súčasne užívaním pozemku, na ktorom je stavba postavená). Pasívne legitimovaným na vydanie bezdôvodného obohatenia je potom vždy (aj) ten subjekt, ktorý skutočne predmetný pozemok v rozhodnom čase užíval, a tým sa na úkor vlastníka pozemku reálne bezdôvodne obohatil. Užívaním pozemku, vlastnícky patriaceho žalobcovi, sa tak žalovanému 1/ dostalo majetkovej hodnoty, ktorá už v okamihu jej získania nebola v súlade s právom, a preto mu vznikla povinnosť poskytnúť finančnú náhradu za toto užívanie v zmysle § 458 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka, nakoľko takúto majetkovú hodnotu nebolo možné vydať. Odvolací súd poukázal na to, že v prípade užívania cudzej veci bez platnej nájomnej zmluvy spočíva obohatenie užívateľa práve v tom, že vykonával právo nájmu k tejto cudzej veci. Užívateľ nemôže takto spotrebované plnenie vrátiť, preto je povinný nahradiť bezdôvodné obohatenie vo forme peňažnej náhrady, ktorá musí zodpovedať peňažnému oceneniu získaného obohatenia. Majetkovým vyjadrením tohto prospechu musí byť preto peňažná čiastka, ktorá zodpovedá čiastkam vynakladaným obvykle v danom mieste a čase na užívanie veci, spravidla práve vo forme nájomného, ktoré by bol nájomca povinný plniť podľa platnej nájomnej zmluvy. Odvolací súd preto vyčíslenie výšky bezdôvodného obohatenia, vychádzajúce zo záverov znaleckého posudku, ktorým bola určená výška obvyklého nájomného v rovnakom čase a mieste, považoval za a správne. Napokon za irelevantnú považoval námietku žalovaného 1/ o potrebe aplikovať na posudzovanú vec ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka. Citované ustanovenie totiž upravuje problematiku neoprávnenej stavby na cudzom pozemku, čo nebol posudzovaný prípad.

4. Pokiaľ išlo o prísľušnosť pohľadávky, súd prvej inštancie jeho priznanie odôvodnil len pokiaľ išlo o samotný nárok na úrok z omeškania a o jeho percentuálnu výšku. Nijako však neodôvodnil, ako dospel k záveru, že úrok z omeškania patrí žalobcovi práve zo sumy 18.532,71 eur (t. j. práve z polovice priznanej istiny) práve od 10. decembra 2012 (t. j. od prvého dňa rozhodného obdobia) a zo sumy 18.532,71 eur (t. j. z druhej polovice priznanej istiny) práve od 10. decembra 2014 (t. j. od posledného dňa rozhodného obdobia). V tejto časti preto považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za nepreskúmateľné. Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň zrušil aj výrok o trovách konania (vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným 1/), keďže tento bol závislým výrokom podľa § 379 písm. a/ CSP. V závere svojho rozhodnutia uložil súdu prvej inštancie povinnosť opätovne posúdiť vznik nároku na úrok z omeškania a výrok o ňom riadne odôvodniť. Súdu prvej inštancie súčasne nanovo uložil rozhodnúť aj o trovách prvoinštančného a odvolacieho konania vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným 1/.

5. Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalovaný 1/. Jeho prípustnosť vyvodzoval jednak z § 420 písm. f/ CSP, ako aj z § 421 ods. 1 písm. a/, b/ CSP. Namietal, že odvolací súd v posudzovanej veci odmietol jeho návrh na aplikáciu ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka, bez vykonania dokazovania konštatoval, že stavba situovaná na pozemku žalobcu nie je neoprávnenu stavbou, porušil základné zásady a princípy civilného procesu, a to princíp legality vyjadrený v čl. 16 ods. 1 CSP, interpretačnú zásadu vyjadrenú v čl. 3 ods. 1 CSP a princíp právnej istoty vyjadrený v čl. 2 ods. 1, 2 CSP. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia považoval za nedostatočné a nepreskúmateľné. Mal za to, že otázka pasívnej vecnej legitímácie založenej na skutkovom základe, aký bol i v danej veci, nebola doposiaľ v praxi dovolacieho súdu riešená, čím je daný dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Zároveň rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, čím je daná prípustnosť odvolania i podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Touto otázkou bolo, že „ak vlastníka pozemku uplatňuje len zodpovednostné (sekundárne) nároky voči osobám, ktoré mu bránia v užívaní veci bez toho, aby sa zároveň (primárne) domáhal odstránenia protiprávneho stavu, jedná sa spravidla o výkon jeho práva v rozpore s dobrými mravmi. Nie je úlohou súdu vyvodzovať následky z porušenia práva bez toho, aby zároveň jeho rozhodnutím došlo k odstráneniu protiprávneho stavu a k nastoleniu stavu právnej istoty a tým napomáhať udržiavať protiprávny stav“. Tento záver vyplýva z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2011 sp. zn. 2 Cdo 94/2011. Pre danú vec uvedené potom znamená, že v prípadoch existencie neoprávnenej stavby na cudzom pozemku je nevyhnutné, aby vlastníka pozemku vyvodil z týchto skutkových okolností primárne svoje právo spôsobom vymedzeným v § 135c Občianskeho zákonníka a neobmedzoval sa len na uplatňovanie sekundárnych zodpovednostných nárokov vyplývajúcich z existencie takéhoto stavu na jeho pozemku.

6. Žalobca navrhol dovolanie v celom rozsahu zamietnuť.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ je prípustné a tiež dôvodné.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017).

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania [viď napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza odkaz na „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)]. Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 206/2016, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 158/2017, 8 Cdo 99/2017).

13. Žalovaný 1/ v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva najmä z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú dovolateľom namietanú procesnú vadu zmätočnosti, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi

názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne uplatnenými námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd sa z tohto dôvodu nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať úplne všetkými dôvodmi a argumentmi procesných strán; postačujúcim je, ak z odôvodnenia rozhodnutia sú zrejmé všetky skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie (II. ÚS 76/07).

16. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach dovolacieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra pojednania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (viď napr. R 129/1999 a rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

17. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt pojednania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

18. Podľa žalovaného 1/ spočíva vada podľa § 420 písm. f/ CSP v tom, že súdy odmietli aplikovať na danú vec ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka a bez vykonania dokazovania konštatovali, že stavba situovaná na pozemku žalobcu nie je neoprávnenou stavbou.

19. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017).

20. Dovolací súd už podľa predchádzajúcej právnej úpravy civilného procesu dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ OSP zakladajúcim prípustnosť dovolania) nebolo nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď napr. R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani po novej právnej úprave civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.

21. Pokiaľ žalovaný 1/ vyvodzuje existenciu procesnej vady konania uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP, tiež z podľa neho nesprávneho právneho záveru odvolacieho súdu, treba uviesť, že dovolací súd už za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy konštatoval, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012). Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, resp. prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, zotrúva rozhodovacia prax dovolacieho súdu aj v súčasnosti (viď napr. R 24/2017 a tiež rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 71/2018, 2 Cdo 49/2018, 3 Cdo 37/2018, 4 Cdo 1/2018, 5 Cdo 191/2018, 7 Cdo 79/2018, 8 Cdo 76/2018).

22. Žalovaný 1 / v dovolaní tiež tvrdí, že argumentácia odvolacieho súdu v jeho rozhodnutí je

nepresvedčivá a nedostatočná, z ktorého tvrdenia vyvodzuje vadu podľa § 420 písm. f/ CSP. Zo zásady, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „ inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ OSP“, vychádza aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016 (v dôsledku prijatia CSP), sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať za naďalej aktuálne.

23. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napríklad Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009, prípadne Ryabykh proti Rusku z roku 2003). Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery; medziiným v bodoch 13. až 17. svojho rozhodnutia riadne odôvodnil svoje závery, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

24. Majúc na zreteli vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu nemá vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP a teda prípustnosť dovolania žalovaného 1/ z tohto ustanovenia nemožno vyvodíť.

25. Podľa názoru žalovaného 1/ je jeho dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu prípustné tiež podľa § 421 ods. 1 CSP.

26. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

27. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie otázka skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie ustanovení napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

28. Žalovaný 1/ v dovolaní uviedol, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

29. K uvedeným dôvodom prípustnosti dovolací súd len stručne poznamenáva, že pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Na rozdiel od vyššie uvedenej procesnej situácie ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k ustáleniu jeho rozhodovacej

praxe).

30. Žalovaný 1/ v dovolaní uvádza, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci v takej právnej otázke, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Túto otázku žalovaný 1/ formuloval tak, že „ak vlastník pozemku uplatňuje len zodpovednostné (sekundárne) nároky voči osobám, ktoré mu bránia v užívaní veci bez toho, aby sa zároveň (primárne) domáhal odstránenia protiprávneho stavu, jedná sa spravidla o výkon jeho práva v rozpore s dobrými mravmi“. Tento záver podľa žalovaného 1/ vyplýva z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2011 sp. zn. 2 Cdo 94/2011. V prípadoch existencie neoprávnenej stavby na cudzom pozemku je preto nevyhnutné, aby vlastník pozemku vyvodil z týchto skutkových okolností primárne svoje právo spôsobom vymedzeným v § 135c Občianskeho zákonníka a neobmedzoval sa len na uplatňovanie sekundárnych zodpovednostných nárokov vyplývajúcich z existencie takéhoto stavu na jeho pozemku.

31. Na žalovaným 1/ koncipovanej právnej otázke ale rozhodnutie odvolacieho súdu nespočíva. Podľa odvolacieho súdu pre posúdenie veci bolo významné (len) to, že žalovaný 1/ (ako domnelý vlastník stavby) užíval v rozhodnom čase pozemok žalobcu, a tým sa na úkor vlastníka pozemku reálne bezdôvodne obohatil. Užívaním pozemku, vlastnícky patriaceho žalobcovi, sa tak žalovanému 1/ dostalo majetkovej hodnoty, ktorá už v okamihu jej získania nebola v súlade s právom, a preto mu vznikla povinnosť poskytnúť finančnú náhradu za toto užívanie v zmysle § 458 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka, nakoľko takúto majetkovú hodnotu nebolo možné vydať. Odvolací súd svoje rozhodnutie teda nezaložil na právnej otázke, či žalobca svoje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatňoval/neuplatňoval v súlade s dobrými mravmi, a teda či bol povinný sa najskôr alebo súčasne domáhať odstránenia protiprávneho stavu postupom podľa § 135c Občianskeho zákonníka a až potom si mohol uplatňovať zodpovednostné (sekundárne) nároky voči žalovanému 1/, ktorý mu bránil v užívaní veci.

32. Žalovaný 1/ v dovolaní nevymedzil právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a následne malo zakladať nesprávne právne posúdenie veci. Bez uvedeného nemôže najvyšší súd pristúpiť k posúdeniu prípustnosti dovolania a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný, bezbrehý dovolací prieskum priesiaci sa účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP.

33. Je nepochybné, že v dovolaní žalovaného 1/ absentuje zákonom požadovaná náležitosť - dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP v ňom nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 CSP.

34. So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovaného 1/ nevyplýva ani z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

35. Žalovaný 1/ v dovolaní uvádza, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci i v takej právnej otázke, ktorá nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu dosiaľ vyriešená. Tvrdí, že odvolací súd dospel k nesprávnemu záveru o pasívnej vecnej legitimácii žalovaného 1/, keď v danej veci žalovaný 1/ nebol skutočným vlastníkom stavby postavenej na pozemku žalobcu a teda sa nemohol na jeho úkor bezdôvodne obohatiť. Keďže vlastnícke právo k stavbe zo skutočného vlastníka - žalovaného 2/ na žalovaného 1/ nikdy neprešlo, ak niekto užíval túto nehnuteľnosť bez platnej nájomnej zmluvy, tak sa bezdôvodne obohatil voči žalovanému 2/ v rozsahu výkonu prípadného nájomného práva k stavbe - domu kultúry. Keďže na pozemku žalobcu je situovaná stavba, ktorá v rozhodnom období bola vo vlastníctve žalovaného 2/, pričom za obdobie umiestnenia stavby žalovaného 2/ na pozemku žalobcu a z toho vyplývajúceho využitia pozemku žalobcu ako zastavanej plochy neexistoval pre užívanie žiaden právny titul, iba žalovaný 2/ sa tak na úkor žalobcu mohol bezdôvodne obohatiť v rozsahu využitia pozemku. Podľa názoru žalovaného 1/ bude v dovolacom konaní potrebné vyriešiť právnu otázku, dosiaľ dovolacím súdom neriešenú, a to otázku: „či pasívne vecne legitimovaným na vydanie bezdôvodného obohatenia je v danom prípade skutočný vlastník stavby na cudzom pozemku alebo je ním domnelý vlastník stavby, ktorý ju v rozhodnom období užíval“. V ďalšom bolo preto potrebné posúdiť, či ide o otázku, ktorú už dovolací súd v minulosti vyriešil. Najvyšší súd v tejto súvislosti uvádza, že mu nie sú známe žiadne rozhodnutia (stanoviská) najvyššieho súdu, ktoré by sa predmetnou otázkou v minulosti zaoberali.

36. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie i

dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce v tejto otázke na nesprávnom právnom posúdení veci).

37. Odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bolo vyhovené žalobe, keď mal za to, že v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia (užívanie cudzej nehnuteľnosti bez nájomnej zmluvy - t. j. bez právneho titulu) pasívne vecne legitimovaným subjektom je domnelý vlastník stavby na cudzom pozemku, ktorý ju v rozhodnom čase užíval, a nie je ním jej skutočný vlastník. Vychádzal pritom z právneho názoru, že pasívne vecne legitimovaným na vydanie bezdôvodného obohatenia je vždy (aj) ten subjekt, ktorý skutočne predmetný pozemok v rozhodnom čase užíval, a tým sa na úkor vlastníka pozemku reálne bezdôvodne obohatil.

38. V súdnej praxi boli riešené viaceré prípady vydania bezdôvodného obohatenia titulom užívania cudzej nehnuteľnosti (pozemku) bez nájomnej zmluvy, či iného titulu oprávňujúceho užívať cudziu vec. Majetkovým vyjadrením prospechu získaného užívaním cudzej veci je peňažná suma, ktorá zodpovedá sumám vynakladaným obvykle v danom mieste a čase na užívanie veci i s prihliadnutím na druh právneho dôvodu (zmluvného typu alebo vecného práva k cudzej veci), ktorým sa spravidla zakladá právo užívania vzhľadom na jeho rozsah a spôsob; najčastejšie ide o nájomnú zmluvu, kedy sa výška náhrady porovnáva s obvyklou hladinou nájomného, ktoré by bol nájomca povinný plniť za normálnych okolností, ak by vec užíval na základe platnej nájomnej zmluvy. Ak sa vychádza zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie získané plnením bez právneho dôvodu, je treba z hľadiska pasívnej legitimácie posúdiť, kto bezdôvodné obohatenie získal. V podstate ide o zodpovedanie otázky, kto užíva cudziu nehnuteľnosť (pozemok) bez nájomnej zmluvy, či iného titulu oprávňujúceho užívať cudziu vec a v čom toto užívanie spočíva. Rozhodujúcim je teda výklad slova „užívanie“, t. j. v čom spočíva užívanie pozemku, keď je na ňom postavená stavba vo vlastníctve osoby odlišnej od vlastníka pozemku. Podľa názoru dovolacieho súdu je potrebné pod týmto pojmom rozumieť umiestnenie samotnej stavby na cudzí pozemok. Jej samotné umiestnenie totiž bráni vlastníkovi pozemku, tento užívať riadnym spôsobom. K obohateniu vlastníka stavby potom dochádza už zo samotného titulu vlastníckeho práva, ktoré zakladá jeho oprávnenie užívať stavbu. Je potom výlučne vecou jeho rozhodnutia, či bude stavbu užívať sám, alebo ju bezplatne alebo odplatne prenechá inému. Povinnosť poskytovať náhradu vlastníkovi pozemku, na ktorom stojí stavba, stíha vlastníka stavby bez ohľadu na to, akým spôsobom realizuje svoje vlastnícke právo. Z rovnakých dôvodov nie je podstatné ani to, či príp. komu prináša užívanie stavby zisk. Poskytnuté plnenie je plnením bez právneho dôvodu a bezdôvodne sa teda obohatil ten, kto je vlastníkom stavby na cudzom pozemku, a nie napr. jej nájomca. Je potrebné si uvedomiť, že pod „užívaním cudzieho pozemku“ je potrebné v tomto prípade chápať jeho zastavenie cudzou stavbou (nie užívanie samotnej stavby). Pozemok žalobcu bol teda (bez právneho dôvodu) užívaný tým, že mal na ňom žalovaný 2/ umiestnenú svoju stavbu a nie tým, ako a kým bola táto stavba užívaná.

39. V danej veci sa tak užívaním pozemku žalobcu bez právneho titulu bezdôvodne obohatil skutočný vlastník stavby - Domu kultúry (teda žalovaný 2/) a nie jej domnelý vlastník, ktorý túto stavbu v rozhodnom čase užíval (žalovaný 1/). Pokiaľ ide o vlastnícke právo k stavbe je potrebné zdôrazniť, že rozhodnutie súdu o vlastníckom práve (v danom prípade rozhodnutie Okresného súdu Považská Bystrica z 9. apríla 2015 sp. zn. 4C/203/2013-66, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 16. júna 2015) má deklaratórny charakter, a teda iba osvedčuje (nezakladá) existenciu vlastníckeho práva žalovaného 2/ k tejto stavbe. Žalovaný 2/ tak bol vlastníkom stavby na pozemku žalobcu i v rozhodnom čase (od 10. decembra 2012 do 10. decembra 2014). Žalovaný 1/ bol iba jej oprávneným detentorom (držiteľom) s právami vo vzťahu k žalovanému 2/ vyplývajúcimi mu z ustanovenia § 130 Občianskeho zákonníka.

40. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalovaný 1/ opodstatnene tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci vo vzťahu k otázke pasívnej vecnej legitimácie subjektu povinného vydať bezdôvodné obohatenie užívaním cudzieho pozemku bez právneho titulu z dôvodu umiestnenia stavby na ňom (vymedzenej v bode 35. tohto rozhodnutia).

41. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého je v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom pasívne vecne legitimovaným ten, kto stavbu užíva (napr. i jej domnelý vlastník, oprávnený držiteľ) a to z dôvodu, že užívanie stavby je vždy súčasne i užívaním pozemku, na ktorom je stavba postavená, nemožno považovať za správny. V takomto prípade sa bezdôvodne obohacuje skutočný vlastník stavby na cudzom pozemku, kedy k jeho obohateniu dochádza už zo samotného titulu vlastníckeho práva, ktoré

zakladá jeho oprávnenie užívať stavbu. Dovoláním napadnuté rozhodnutie v tejto otázke teda spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP) tak, ako to opodstatnene namieta žalovaný 1/. Dovolací súd preto rozhodnutie súdu prvej inštancie, vo výroku, ktorým žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 37.065,42 eur ako aj rozhodnutie odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcom výroku vo veci samej zrušil (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátil v rozsahu tohto zrušenia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP). V ďalšom bude potrebné vychádzať z toho, že v danom spore povinným, resp. pasívne vecne legitimovaným na vydanie žalovaného bezdôvodného obohatenia bol žalovaný 2/.

42. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách (vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným 1/) pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

43. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.